

Teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni korralduse seadus

1. peatükk Üldsätted

§ 1. Reguleerimisala ja kohaldamisala

(1) Teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni korralduse seadus sätestab teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni riikliku korralduse, rahastamise ja järelevalve alused.

(2) Käesolevas seaduses ettenähtud haldusmenetlusele kohaldatakse haldusmenetluse seaduse sätteid, arvestades käesoleva seaduse erisusi.

§ 2. Seaduses kasutatavad mõisted

Käesolevas seaduses kasutatakse mõisteid järgmises tähenduses:

- 1) teadus- ja arendustegevus - uudne, loominguline, ettemääramatu tulemusega, süstemaatiline ning ülekantav ja/või korratav uurimis- ja arendustöö, mille eesmärk on saada uusi teadmisi ja leida teadmistele uusi rakendusalasid ning mis jaguneb alusuuringuteks, rakendusuuringuteks ja eksperimentaalarenduseks;
- 2) alusuuring - teoreetiline või katsetel rajanev uurimistöö uute teadmiste saamiseks nähtuste ja faktide põhialuste kohta, seadmata eesmärgiks saadud teadmiste rakendamist praktikas;
- 3) rakendusuuring - uurimistöö uute teadmiste saamiseks otsese eesmärgiga rakendada saadud teadmisi praktikas;
- 4) eksperimentaalarendus - süstemaatiline tegevus, mis põhineb alus- ja rakendusuuringutest saadud teadmistel ja praktilisel kogemusel ning mille tulemusena luuakse uusi tooteid või protsesse või parendatakse olemasolevaid;
- 5) innovatsioon - teadus- ja arendustegevusel põhinev uue või senisega võrreldes oluliselt täiustatud toote või teenuse kättesaadavaks tegemine või uuendatud protsessi kasutuselevõtmine. Innovatsiooni eesmärk on luua väärtust ja saavutada konkurentsieelis, mis aitab kaasa ettevõtte, organisatsiooni või laiemalt ühiskonna arengule ja suurendab tootlikkust, tõhusust ja tulemuslikkust, soodustades üldist majanduskasvu;
- 6) teaduseetika – eetika tegevuspõhimõtete järgimine teadus- ja arendustegevuses. Teaduseetika põhimõtted ja rakendamise viisi lepivad teadlased, teadus- ja arendusasutused, teadus- ja arendustegevust korraldavad institutsioonid ning teised teadus- ja arendustegevuse osalised kokku teaduse hea tavaga;
- 7) inimuuring – teadus- ja arendusuuring, milles uuritakse inimesi ja mille eesmärgiks on saada uusi või täiendada olemasolevaid teadmisi ning mille käigus uuringu läbiviija kogub andmeid või bioloogilist materjali sekkuval või mittesekkuval viisil ning töötleb kogutud andmeid või bioloogilist materjali või töötleb eriliiki isikuandmeid või inimese tuvastavat bioloogilist materjali;
- 8) teadus- ja arendustöötajad – isikud, kes töötavad asutuses kas akadeemilise töötajana, teadus- ja arendusspetsialistina või insenerina, ning teadus- ja arendusasutuse ja nende struktuuriüksuste juhid, kes korraldavad teadus- ja arendustegevuse kavandamist ja elluviimist;
- 9) avalik hüve - hüve, mille tarbimine on avatud kõigile tarbijatele ning mille tarbimine ühe isiku poolt ei vähenda teiste isikute tarbimiseks jäävat hüvise kogust;
- 10) rahvusteadused - eesti rahvuse, keele ja kultuuri säilimisega seotud teadused humanitaar- ja sotsiaalteaduste valdkonnas;

11) teadmussuure - protsess, mille eesmärk on omandada, koguda ja jagada väljendatavaid ja vaiketeadmisi, sealhulgas oskusi ja pädevust, nii majandusliku kui ka mittemajandusliku tegevuse käigus, näiteks teaduskoostöö, konsulteerimise, litsentsimise, edasiarenduse, avaldamise ning teadlaste ja nimetatud tegevusaladega seotud muude töötajate liikuvuse kaudu.

§ 3. Teadus- ja arendustegevuse põhimõtted

Teadus- ja arendustegevuse korraldamisel ja läbiviimisel lähtutakse:

- 1) akadeemilisest vabadusest, mille kohaselt teadus- ja arendustegevuse teostajal on õigus otsustada teadus- ja arendustegevuse sisu ja meetodite üle, avaldada teadustöö järeldusi ja tulemusi ning neid ühiskonnas vabalt tutvustada;
- 2) üldtunnustatud teaduseetika normidest ning teaduse heast tavast;
- 3) avalikest vahenditest rahastatud teadus- ja arendustegevuse tulemuste ja andmete kättesaadavusest avalikkusele, kui seda ei piira teised õigusaktid.

2. peatükk

Teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni riiklik korraldamine

§ 4. Vabariigi Valitsus

(1) Vabariigi Valitsuse eesmärk teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni riiklikul korraldamisel on kujundada Eesti eeldusi, tingimusi ning vajadusi arvestavat teadus- ja arendus- ning innovatsioonipoliitikat.

(2) Vabariigi Valitsuse ülesanded teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni korraldamisel:

- 1) kinnitab riigi teadus- ja arendustegevust ning innovatsiooni suunavad arengukavad;
- 2) esitab vähemalt kord aastas Riigikogule ülevaate teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni olukorrast ning valitsuse poliitikast selles valdkonnas;
- 3) tagab teadus- ja arendustegevuse ning innovatsioonisüsteemi tervikliku toimimise lähtuvalt riigi strateegiatest;
- 4) kehtestab Teadus- ja Arendustegevuse ning Innovatsioonipoliitika Nõukogu põhimääruse, milles sätestatakse nõukogu tegevuse alused, ülesanded ja töökord ning kinnitab selle koosseisu;
- 5) kehtestab teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni koostöökogu moodustamise korra ja töökorra ning kinnitab valdkonna eest vastutavate ministrite ettepanekul kuni kolmeks aastaks selle koosseisu;
- 6) moodustab, korraldab ümber ja lõpetab riigi teadus- ja arendusasutuse tegevuse neid haldava ministri ettepanekul, kuulunud ära Teadus- ja Arendustegevuse ning Innovatsioonipoliitika Nõukogu seisukoha;
- 7) otsustab Eesti riigi osalemise rahvusvahelises teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni alases koostöös;
- 8) kehtestab riigi teaduspreemiate põhimääruse, moodustab riigi teaduspreemiate komisjoni ning määrab riigi teaduspreemiad teadus- ja arendustegevuse valdkonna eest vastutava ministri esildisel riigi teaduspreemiate komisjoni ettepanekute alusel;
- 9) täidab muid seadusega sätestatud ülesandeid teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni valdkonnas.

§ 5. Teadus-ja Arendustegevuse ning Innovatsioonipoliitika Nõukogu

(1) Teadus- ja Arendustegevuse ning Innovatsioonipoliitika Nõukogu on Vabariigi Valitsuse juures asuv nõuandev kogu, kelle tegevuse eesmärk on nõustada Vabariigi Valitsust ühiskonna

toimetulekut ja heaolu toetava ja majanduse konkurentsivõimet kasvatava teadus- ja arendustegevuse ning innovatsioonipoliitika väljatöötamisel ja rakendamisel.

(2) Teadus- ja Arendustegevuse ning Innovatsioonipoliitika Nõukogu koosseisu kuuluvad ametikoha järgi peaminister, teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni eest vastutavad ministrid, üks peaministri nimetatud Vabariigi Valitsuse liige ning Vabariigi Valitsuse nimetatud liikmed.

(3) Teadus- ja Arendustegevuse ning Innovatsioonipoliitika Nõukogu esimeheks on ametikoha järgi peaminister.

(4) Teadus- ja Arendustegevuse ning Innovatsioonipoliitika Nõukogu tööd korraldab Riigikantselei.

§ 6. Teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni koostöökogu

(1) Teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni koostöökogu eesmärk on nõustada valdkonna eest vastutavaid ministreid teadus- ja arendustegevuse ning innovatsioonipoliitika kavandamisel ja elluviimisel.

(2) Teadus- ja arendustegevuse ning innovatsioonipoliitika koostöökogu liikmeteks on ühiskonnas tunnustatud teadus-, ettevõtlus- ja avaliku sektori esindajad.

(3) Teadus- ja arendustegevuse ning innovatsioonipoliitika koostöökogu tööd korraldavad valdkonna eest vastutavad ministeeriumid.

(4) Teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni koostöökogu ülesanded teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni korraldamisel:

- 1) nõustab valdkonna eest vastutavaid ministreid Vabariigi Valitsusele esitatavate teemade ettevalmistamisel ning Vabariigi Valitsuse poolt ministritele antud ülesannete täitmisel;
- 2) annab hinnanguid ja soovitusi teadus- ja arendustegevuse ning innovatsioonipoliitika arenguid suunavate arengukavade koostamisel ja nende elluviimisel;
- 3) täidab valdkonna arengukava juhtkomisjoni ülesandeid;
- 4) teeb ettepanekuid teadus- ja arendusasutuse finantseerimise põhimõtete ja strateegia kujundamiseks ning teadus- ja arendusasutuse moodustamiseks, ümberkorraldamiseks või tegevuse lõpetamiseks;
- 5) nõustab valdkonna eest vastutavaid ministreid teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni rahastamispõhimõtete, mahu ja meetmete osas,
- 6) annab hinnanguid ja soovitusi teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni poliitikale, sealhulgas valdkonna meetmete elluviimisele ja tulemuslikkusele;
- 7) täidab teisi talle õigusaktidega pandud ülesandeid.

§ 7. Teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni riiklik korraldamine ministeeriumides

(1) Kõigi ministeeriumite eesmärk teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni riiklikul korraldamisel on oma valitsemisalale tarviliku teadus- ja arendustegevuse ning valitsemisala innovatsiooni kavandamine ja elluviimine, pidades silmas riigi teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni strateegiliste sihte ja terviklikku toimimist.

(2) Kõigi ministeeriumide ülesanded teadus- ja arendustegevuse valdkonnas on:

- 1) oma valitsemisalale tarviliku teadus- ja arendustegevuse ning valitsemisala innovatsiooni finantseerimise korraldamine;

2) valitsemisala poliitikaeesmärke toetavate teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni meetmete väljatöötamine ja nende rakendamise korraldamine, sealhulgas osalemine valitsemisala teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni alases rahvusvahelises koostöös;

3) oma valitsemisala teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni eelarvete ja selle täitmise ülevaadete esitamine teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni eest vastutavatele ministritele ning vastava info ajakohastamine Eesti Teadusinfosüsteemis;

(3) Haridus- ja Teadusministeerium:

- 1) kavandab ja viib ellu riiklikku teadus- ja arendustegevuse poliitikat ning korraldab sellega seonduvat teadus- ja arendustegevust;
- 2) töötab välja ja esitab Vabariigi Valitsusele ettepanekuid teadus- ja arendustegevuse poliitika kohta;
- 3) koordineerib ministeeriumite teadus- ja arendustegevuse kavandamist ja elluviimist vastavalt käesoleva paragrahvi lõikes 1 sätestatule;
- 4) korraldab teadus- ja arendusasutuste teadus- ja arendustegevuse finantseerimist riigieelarvest vastavalt käesoleva seaduse §-s 16 sätestatule;
- 5) koordineerib riiklikul tasandil rahvusvahelist teadus- ja arendustegevuse alast koostööd ja korraldab selle finantseerimist;
- 6) korraldab teadus- ja arendusasutuste teadus- ja arendustegevuse kvaliteedi hindamist ning teostab selle üle järelevalvet;
- 7) korraldab teadus- ja arendustegevuse valdkonna riiklike konkursse;
- 8) korraldab riikliku teaduseetika süsteemi toimimist ning teostab selle üle järelevalvet;
- 9) täidab teisi käesoleva lõike punktides 1–8 nimetatud tegevustes seadusega sätestatud ülesandeid.

(4) Käesoleva paragrahvi lõike 3 punktis 7 sätestatud riiklike konkursside ja nende läbiviimise tingimused ja korra kehtestab valdkonna eest vastutav minister määrusega.

(5) Käesoleva paragrahvi lõike 3 punktis 8 sätestatud riikliku teaduseetika korralduse kehtestab valdkonna eest vastutav minister määrusega.

(6) Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium:

- 1) kavandab ja viib ellu riiklikku innovatsioonipoliitikat ning kujundab ettevõtete teadus- ja arendustegevust ning innovatsiooni soosivat keskkonda;
- 2) töötab välja ja esitab Vabariigi Valitsusele ettepanekuid ettevõtete teadus- ja arendustegevust ja innovatsiooni soosiva poliitika kujundamiseks;
- 3) korraldab ettevõtete teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni toetamist riigieelarvest;
- 4) koordineerib riiklikul tasandil ettevõtete osalemist teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni alases rahvusvahelises koostöös ja korraldab selle finantseerimist;
- 5) täidab teisi käesoleva lõike punktides 1–4 nimetatud tegevustes seadusega sätestatud ülesandeid.

(7) Haridus- ja Teadusministeerium ning Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium vastutavad ühiselt teadus- ja arendustegevuse ning innovatsioonipoliitika tervikliku toimimise eest, sealhulgas korraldavad ühiselt teadus- ja arendustegevust ning innovatsiooni ja teadmussiirde alaseid tegevusi teadus- ja arendusasutuste ja ettevõtete vahel.

§ 8. Sihtasutus Eesti Teadusagentuur

(1) Sihtasutus Eesti Teadusagentuur on riigi sihtasutus, mille eesmärk on toetada avalikes huvides riikliku teadus- ja arenduspoliitika elluviimist.

(2) Sihtasutus Eesti Teadusagentuuri ülesanded teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni riiklikul korraldamisel:

- 1) rahastab uurimistoetuste kaudu alus- ja rakendusuuringuid ja eksperimentaalarendust;
- 3) edendab teadlaste ning teadus- ja arendusasutuste rahvusvahelist teadus- ja arenduskoostööd;
- 3) viib läbi teadus- ja arendustegevuse kvaliteedi hindamist;
- 4) nõustab ministeeriume ja nende asutusi ministeeriumi valitsemisalale tarviliku teadus- ja arendustegevuse kavandamisel ja korraldab vajadusel selle elluviimist;
- 5) koordineerib riikliku teaduseetika süsteemi toimimist, moodustab riikliku teaduseetikakomitee ja riikliku teaduseetika väärkäitumisjuhtumite menetlemise komisjoni ning korraldab nende tegevust;
- 6) toetab teadus- ja arendustegevuse ja innovatsioonipoliitikat teadus- ja arendustegevuse kohta informatsiooni kogumise, säilitamise, kättesaadavaks tegemise ja analüüsimisega;
- 7) edendab teaduskommunikatsiooni;
- 8) täidab teisi talle õigusaktidega pandud ülesandeid.

(3) Sihtasutus Eesti Teadusagentuur on rahastamisotsuste tegemisel ja menetlemisel sõltumatu.

(4) Sihtasutus Eesti Teadusagentuuril on teadus- ja arendustegevuse eri valdkondade tunnustatud teadlastest koosnev hindamisnõukogu, kes tagab taotluste asjatundliku ja sõltumatu hindamise ning rahastusettepanekute tegemise ja nõustab Eesti Teadusagentuuri vajadusel muude ülesannete täitmisel.

(5) Sihtasutus Eesti Teadusagentuuri hindamisnõukogu moodustamise korra ja töökorra kehtestab valdkonna eest vastutav minister määrusega.

(6) Sihtasutus Eesti Teadusagentuuris teostab riigi asutajaõigusi Haridus- ja Teadusministeerium.

§ 9. Ettevõtluse ja Innovatsiooni Sihtasutus

(1) Ettevõtluse ja Innovatsiooni Sihtasutus on riigi sihtasutus, mille eesmärk teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni riiklikul korraldamisel on tõsta ettevõtjate konkurentsivõimet ning teadus-, arenduse ja innovatsioonivõimekust.

(2) Ettevõtluse ja Innovatsiooni Sihtasutuse ülesanded teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni riiklikul korraldamisel:

- 1) toetab ettevõtete teadus-, arendus- ning innovatsioonitegevusi ning viib ellu riiklikke ettevõtete teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni toetusmeetmeid;
- 2) toetab ettevõtete teadus- ja arendustegevuse ja innovatsiooni alast rahvusvahelist koostööd;
- 3) edendab ettevõtete teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni alast teadlikkust ja võimekust;
- 4) nõustab ministeeriume ja nende asutusi ministeeriumi valitsemisalale tarviliku innovatsioonitegevuse kavandamisel ja korraldab vajadusel selle elluviimist;
- 5) toetab teadus- ja arendustegevuse ja innovatsioonipoliitikat ettevõtete teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni kohta informatsiooni kogumise, säilitamise, kättesaadavaks tegemise ja analüüsimisega;
- 6) täidab teisi talle õigusaktidega pandud ülesandeid.

(3) Ettevõtluse ja Innovatsiooni Sihtasutus on rahastamisotsuste tegemisel ja menetlemisel sõltumatu.

(4) Ettevõtluse ja Innovatsiooni Sihtasutuses teostab asutajaõigusi Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium.

§ 10. Eesti Teaduste Akadeemia

(1) Eesti Teaduste Akadeemia on kõrge teadusliku kvalifikatsiooniga teadlaste ja teiste silmapaistvate loomeisikute ühendus, kelle tegevuse eesmärk on väärtustada teaduslikku mõtteviisi ja kultuuri, arendada ja esindada Eesti teadust, nõustada riiki ja selle institutsioone ning aidata kaasa Eesti riigi sotsiaalsele ja majandusliku arengule.

(2) Eesti Teaduste Akadeemia on avalik-õiguslik juriidiline isik, kes tegutseb käesoleva seaduse, Eesti Teaduste Akadeemia seaduse, teiste õigusaktide ja oma põhikirja alusel.

§ 11. Eesti Teadusinfosüsteem

(1) Eesti Teadusinfosüsteem on andmekogu, mille eesmärk on:

- 1) anda usaldusväärset teavet teadus- ja arendustegevuse poliitika kujundamiseks, rahastamisotsusteks, statistikaks ning strateegiliseks juhtimiseks;
- 2) anda teadus- ja arendusasutustele ning avalikkusele usaldusväärset teavet teadus- ja arendustegevuse ja selle osapoolte kohta;
- 3) tagada teadus- ja arendusasutuste ning teadus- ja arendustegevuse korraldamisega seotud asutuste tegevuse planeerimiseks ja finantseerimiseks ning eelarvete koostamiseks vajalikud andmed;
- 4) tagada teadus- ja arendustegevusega seotud asutuste ja isikute tegevuse ning projektide hindamiseks vajalikud andmed ja töökeskkond.

(2) Eesti Teadusinfosüsteemi kogutakse andmeid:

- 1) teadus- ja arendustegevusega seotud asutuste ja isikute kohta;
- 2) teadus- ja arendustegevuse tulemuste ja väljundite kohta;
- 3) teadustaristu ning teadustaristutega seotud aparatuuri ja teenuste kohta;
- 4) teadus- ja arendustegevuse finantseerimise programmide, taotluste ning nende menetlemise ja tulemuste kohta;
- 5) teadus- ja arendustegevuse evalveerimise taotluste ning nende menetlemise ja tulemuste kohta;
- 6) teadus- ja arendustegevusega seotud asutuste ning isikute teadus- ja arendustegevuse edukuse ja tulemuslikkuse kohta.

(3) Eesti Teadusinfosüsteemi vastutav töötleja on Haridus- ja Teadusministeerium ning andmekogu volitatud töötleja määratakse andmekogu põhimääruses.

(4) Eesti Teadusinfosüsteemi volitatud töötleja ülesandeid võib halduslepingu alusel täita eraõiguslik juriidiline isik vastutava töötleja poolt ettenähtud ulatuses.

(5) Eesti Teadusinfosüsteemi asutab ning selle põhimääruse, sealhulgas andmete koosseisu ja säilitamise tähtaja, kehtestab Vabariigi Valitsus määrusega.

(6) Eesti Teadusinfosüsteemi põhimääruses võib täpsustada käesoleva paragrahvi lõikes 2 nimetatud andmete koosseisu ja andmekogusse kandmise korda.

§ 12. Inimuuringu läbiviimise korraldus

(1) Riiklik teaduseetikakomitee on Sihtasutus Eesti Teadusagentuuri poolt moodustatud sõltumatu teadus- ja arendustegevusele eetilist hinnangut andev teadlastest ja eri valdkonna ekspertidest koosnev kogu, mille tegevuse eesmärk on tagada teadus- ja arendustegevuse vastavus teaduseetika normidele ja teaduse heale tavale ning uuritavate õiguste, ohutuse ja heaolu kaitse.

(2) Riikliku teaduseetikakomiteega kooskõlastatakse inimuuring, mis vastab vähemalt ühele käesoleva seaduse § 7 lõike 5 alusel sätestatud määruses reguleeritud tingimusele.

(3) Riikliku teaduseetikakomiteega ei kooskõlastata inimuuringut, mis on kooskõlastatud teiste seaduste alusel loodud eetikakomiteedes.

3. peatükk Teadus- ja arendusasutus

§ 13. Teadus- ja arendusasutus

Teadus- ja arendusasutus on juriidiline isik või riigi- või kohaliku omavalitsuse asutus:

- 1) mille põhikirjaline või põhimääruses nimetatud tegevus on alusuuringute, rakendusuuringu või eksperimentaalarenduse või mitme nimetatud tegevuse läbiviimine;
- 2) mis tagab juriidilises isikus või asutuses loodud teadmiste leviku õpetamise, publitseerimise ja teadmussiirde kaudu;
- 3) kus on käesoleva lõike punktides 1 ja 2 nimetatud tegevuste läbiviimiseks vajalikul hulgal alusuuringute, rakendusuuringu või eksperimentaalarendusega tegelevaid töötajaid;
- 4) mille hooned, ruumid, sisustus ja muu vara on piisavad ning sobivad käesoleva lõike punktides 1 ja 2 nimetatud tegevuste läbiviimiseks.

§ 14. Evalveerimine

(1) Evalveerimine on teadus- ja arendustegevuse välishindamine, mis viiakse läbi teadus- ja arendusasutuse teadus- ja arendustegevuse taseme, eesmärgipärasuse ja jätkusuutlikkuse hindamiseks asutuse poolt taotletud valdkonnas.

(2) Käesoleva seaduse §-s 13 toodud nõuetele vastavatel teadus- ja arendusasutusel on õigus taotleda evalveerimist.

(3) Kõrgkooli teadus- ja arendustegevuse hindamine toimub institutsionaalse akrediteerimise raames vastavalt kõrgharidusseaduse §-des 37 ja 38 sätestatule.

(4) Teadus- ja arendusasutuse evalveerimise viib läbi erinevate valdkondade välisekspertidest koosnev hindamiskomisjon, mille liikmed on teadus- ja arendustegevuse hindamise kogemusega oma valdkonna tunnustatud teadlased või eksperdid.

(5) Käesoleva paragrahvi lõikes 4 viidatud hindamiskomisjoni moodustab ja selle töökorra kehtestab valdkonna eest vastutav minister määrusega.

(6) Evalveerimise tulemused ning nendega kaasnevad hinnangud ja soovitused on avalikud, kui seaduses ei ole sätestatud teisiti.

(7) Teadus- ja arendusasutuse teadus- ja arendustegevuse evalveerimise taotlemise, läbiviimise ja tulemuse kinnitamise täpsemad tingimused ja korra kehtestab valdkonna eest vastutav minister määrusega.

(8) Teadus- ja arendusasutuse teadus- ja arendustegevuse evalveerimisega seotud tulemused kinnitab valdkonna eest vastutav minister käskkirjaga.

(9) Evalveerimise positiivne otsus kehtib kuni järgmise evalveerimise otsuse kinnitamiseni, kuid mitte kauem kui seitse aastat.

(10) Teadus- ja arendusasutuse liitmisel teise asutusega või asutuse jagunemisel tuleb asutusel hiljemalt kolme aasta jooksul läbida evalveerimine.

(11) Haridus- ja Teadusministeeriumil on õigus algatada temaatilisi hindamisi teaduspoliitiliste otsuste ja meetmete ettevalmistamiseks või nende mõjude ja rakendamise hindamiseks ning teadus- ja arendusasutusele tagasiside andmiseks.

(12) Temaatilise hindamise teema, ajakava ja hindamisel osalejad kinnitab valdkonna eest vastutav minister käskkirjaga, kaasates Eesti Teadusagentuuri.

(13) Temaatilise hindamisega seotud kulud kaetakse Haridus- ja Teadusministeeriumi eelarve kaudu riigieelarvest.

§ 15. Positiivselt evalveeritud või institutsionaalselt akrediteeritud teadus- ja arendusasutuse ülesanded

(1) Positiivselt evalveeritud või institutsionaalselt akrediteeritud teadus- ja arendusasutuse ülesanded avaliku hüve loomisel on järgmised:

1) edendada teadust ning pakkuda ühiskonnale vajalikke teadus- ja arendustegevusel põhinevaid avalikke teenuseid, toetades nende tegevustega ühiskonna ja majanduse arengut ning teaduse rahvusvahelistumist ja rahvuskultuuri püsimist;

2) tagada asutuses läbiviidava teadus- ja arendustegevuse vastavus üldtunnustatud teaduseetika normidele ja teaduse heale tavale;

3) tagada teaduspublikatsioonide ja teadusandmete leitavus, juurdepääsetavus, koostalitlusvõime ja taaskasutatavus, kui seda ei piira eriliiki isikuandmete kaitse, intellektuaalomandi kaitse, ärisaladuse kaitse või teised õigusaktid;

4) teha asutuse teadus- ja arendustegevusega seotud andmed kättesaadavaks Eesti Teadusinfosüsteemis ja vastutada andmete õigsuse eest.

(2) Käesoleva paragrahvi lõike 1 punkti 3 tingimuste täitmiseks kehtestab teadus- ja arendustegevuse valdkonna eest vastutav minister määrusega vastava korra.

4. peatükk

Teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni rahastamine

§ 16. Teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni riigieelarvelise rahastamise üldpõhimõtted

(1) Teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni riigieelarvelise rahastamise eesmärk on avalikes huvides läbiviidava ning käesoleva seaduse §-s 3 toodud põhimõtetele vastava teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni toetamine ning selle järjepidevuse ja kvaliteedi kindlustamine.

(2) Ettevõtete teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni riigieelarvelise rahastamise eesmärk on ühiskonna ja majanduse arengut edendava teadus-, arendus ja innovatsioonitegevuse toetamine ettevõtetes.

(3) Teadus- ja arendustegevust ning innovatsiooni rahastatakse riigieelarvest järgmiste rahastusinstrumentide kategooriate kaudu:

- 1) teadus- ja arendusasutuse teadus- ja arendustegevuse toetus;
- 2) riiklik uurimistoetus;
- 3) teadus- ja arendustegevuse sihttoetus;
- 4) eraõigusliku teadus- ja arendusasutuse teadus- ja arendustegevuse toetus;
- 5) teadus- ja arendustegevuse süsteemitoetus;
- 6) ettevõtte arendustoetus.

(4) Innovatsiooni rahastamine riigieelarvest toimub selleks ettenähtud meetmete kaudu vastavalt konkreetsele meetmele kehtestatud tingimustele.

(5) Riigieelarve vahendite kasutamisel tuleb toetuse saajal eristada raamatupidamises teadus- ja arendustegevusega seotud majandustegevus ja mittemajandustegevus, nende kulud ja rahastamine.

(6) Mittemajandustegevusest saadav kasum tuleb toetuse saajal reinvesteerida käesoleva seaduse §-s 13 punktides 1 ja 2 toodud tegevustesse.

§ 17. Teadus- ja arendusasutuse teadus- ja arendustegevuse toetus

(1) Teadus- ja arendusasutuse teadus- ja arendustegevuse toetus on institutsionaalselt akrediteeritud avalik-õiguslikele ülikoolidele, riigi rakenduskõrgkoolidele, positiivselt evalveeritud avalik-õiguslikele ning riigi ja kohaliku omavalitsuse teadus- ja arendusasutusele põhikirjalise teadus- ja arendustegevuse elluviimiseks ettenähtud riigieelarveline toetus.

(2) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud põhikirjalise teadus- ja arendustegevuse elluviimiseks ettenähtud riigieelarvelise toetuse tingimused ja kord kehtestatakse valdkonna eest vastutava ministri määrusega.

(3) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud teadus- ja arendusasutuse teadus- ja arendustegevuse toetuseks riigieelarvest eraldatavatest vahenditest vähemalt 5% eraldatakse rahvusteaduste toetamiseks. Ülejäänud teadus- ja arendustegevuse toetuse vahendid jagunevad lõikes 1 nimetatud teadus- ja arendusasutuse teadus- ja arendustegevuse toetuse vahel.

(4) Teadus- ja arendusasutuse teadus- ja arendustegevuse toetus jaguneb vähemalt 70% ulatuses baasrahastuseks ja kuni 30% ulatuses tulemusrahastuseks.

(5) Käesoleva paragrahvi lõikes 4 nimetatud baasrahastuse määramisel leitakse iga teadus- ja arendusasutuse osakaal, arvestades teadus- ja arendusasutusele teadus- ja arendustegevuse toetuse määramise kalendriaastale eelneva kolme kalendriaasta jooksul eraldatud teadus- ja arendustegevuse toetust ja samal perioodil teadus- ja arendusasutustele eraldatud teadus- ja arendustegevuse toetuse kogumahtu.

(6) Teadus- ja arendustegevuse valdkonna eest vastutava ministri otsusel võib käesoleva paragrahvi lõikes 5 nimetatud osakaalu kujundamisel arvesse võtta:

- 1) teadus- ja arendusasutusele eraldatud sihttoetust ja süsteemitoetust;

2) teadus- ja arendusasutuse ümberkorraldamisest või liitmisest tulenevaid muutusi.

(7) Käesoleva paragrahvi lõikes 4 nimetatud tulemusrahastamisel võetakse arvesse teadus- ja arendusasutuse seniste kohustuste täitmist ja järgmisi tulemusnäitajaid:

1) teadus- ja arendustegevuse kvaliteedi ja tulemuslikkuse näitajaid, sealhulgas kõrgetasemeliste publikatsioonide, patentide ja doktorikraadi omistamisega seotud näitajad;

2) ühiskonna arengu toetamise näitajaid;

3) ettevõtluskoostööga seotud näitajad.

(8) Erakõrgkool võib teadus- ja arendustegevuse toetust saada juhul, kui toetuse eraldamine on vajalik riigi strateegiliste eesmärkide täitmiseks, arvestades asutuse poolt pakutavat avalikku hüve.

(9) Teadus- ja arendusasutuste teadus- ja arendustegevuse toetuse iga-aastase mahu kinnitab teadus- ja arendustegevuse valdkonna eest vastutav minister käskkirjaga.

§ 18. Riiklik uurimistoetus

(1) Riiklik uurimistoetus on konkurentsipõhine toetus institutsionaalselt akrediteeritud kõrgkoolide ning positiivselt evalveeritud teadus- ja arendusasutuses töötavate teadlaste poolt algatatud ja juhitud kõrgetasemelise teadus- ja arendustegevuse projekti läbiviimiseks.

(2) Riiklikku uurimistoetust taotletakse avalikul konkursil Sihtasutus Eesti Teadusagentuuri kehtestatud ning Haridus- ja Teadusministeeriumiga kooskõlastatud tingimustel ja korras.

(3) Riikliku uurimistoetuse väljaandmist korraldab Sihtasutus Eesti Teadusagentuur.

(4) Uurimistoetuseks ettenähtud raha eraldatakse Sihtasutus Eesti Teadusagentuurile Haridus- ja Teadusministeeriumi kaudu.

§ 19. Teadus- ja arendustegevuse sihttoetus

(1) Teadus- ja arendustegevuse sihttoetus on riigieelarvest vajaduse korral määratav toetus avalikes huvides tehtavaks teadus- ja arendustegevuseks ning sellega kaasnevateks tegevusteks.

(2) Sihttoetuse eraldamine toimub vastava poliitika valdkonna eest vastutava ministri kinnitatud korras.

§ 20. Eraõigusliku teadus- ja arendusasutuse teadus- ja arendustegevuse toetus

(1) Eraõigusliku teadus- ja arendusasutuse teadus- ja arendustegevuse toetus on eraõiguslikele positiivselt evalveeritud teadus- ja arendusasutusele eraldatav riigieelarveline toetus riigi prioriteetsetes valdkondades avalikes huvides tehtavaks mittemajanduslikuks teadus- ja arendustegevuseks.

(2) Eraõigusliku teadus- ja arendusasutuse teadus- ja arendustegevuse toetuse eraldamise tingimused ja korra kehtestab valdkonna eest vastutav minister määrusega.

§ 21. Teadus- ja arendustegevuse süsteemitoetus

(1) Teadus- ja arendustegevuse süsteemitoetus on teadus- ja arendus- ning innovatsioonisüsteemi institutsionaalseks ja tehniliseks toimimiseks ning teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni mõju kasvatamiseks antav toetus.

(2) Süsteemitoetuste eraldamise tingimused ja korra kehtestab valdkonna eest vastutav minister määrusega.

§ 22. Ettevõtete arendustoetus

(1) Ettevõtete arendustoetus on konkurentsipõhine riigieelarveline toetus ühiskonna ja majanduse arengu vajadustest lähtuvalt teadus- ja arendustegevuse ning sellega kaasnevateks tegevuste toetamiseks Eesti ettevõtetes.

(2) Arendustoetuse eraldamise tingimused ja korra kehtestab valdkonna eest vastutav minister määrusega.

(3) Arendustoetuse eraldamist korraldab ja hindamist viib läbi valdkonna eest vastutava ministri poolt määratud asutus.

§ 23. Teadus- ja arendusasutusele tegevustoetuse, sihttoetuse ja süsteemitoetuse eraldamine

(1) Avalik-õigusliku juriidilise isikuna tegutsevale teadus- ja arendusasutusele tegevustoetuse, sihttoetuse ja süsteemitoetuse eraldamiseks sõlmib valdkonna eest vastutav minister teadus- ja arendusasutusega kolmeks kuni viieks aastaks toetuse kasutamise lepingu.

(2) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud toetuse kasutamise lepingu lisana sõlmitakse teadus- ja arendusasutusega toetuste eraldamiseks igal kalendriaastal rahastamise kokkulepe.

(3) Toetuse kasutamise lepingus lepitakse kokku:

- 1) teadus- ja arendusasutuse peamised kohustused teadus- ja arendustegevuse läbiviimisel, sealhulgas aruandluse kord, ning selleks tegevustoetuse, sihttoetuse ja süsteemitoetuse määramise eesmärgid;
- 2) vajaduse korral muude vahendite määramise tingimused;
- 3) aruandluse vorm.

(4) Riigi teadus- ja arendusasutusele eraldatakse tegevustoetus, sihttoetus ja süsteemitoetus käskkirjaga. Riigiasutuste puhul räägib toetuse andmise eesmärgid ja asutuse kohustused läbi asutuse pidaja.

§ 24. Haldusjärelevalve

(1) Haridus- ja Teadusministeerium (edaspidi haldusjärelevalve teostaja) teostab haldusjärelevalvet teadus- ja arendusasutuse, välja arvatud Haridus- ja Teadusministeeriumi valitsemisalasse kuuluva teadus- ja arendusasutuse tegevuse üle käesoleva seaduse ja selle alusel kehtestatud õigusaktidega sätestatud nõuete täitmisel.

(2) Haldusjärelevalve teostajal on õigus kaasata haldusjärelevalve teostamisele eksperte.

(3) Oma eesmärgi elluviimiseks on haldusjärelevalve teostajal õigus:

1) tutvuda teadus- ja arendusasutuse käsutuses olevate tõendite ja andmetega, mille alusel on võimalik kindlaks teha haldusjärelevalve teostaja ülesannete täitmiseks olulised asjaolud, saada dokumentidest ära kirju või väljavõtteid;

2) teha ettekirjutusi käesoleva seaduse ja selle alusel kehtestatud õigusaktidega sätestatud nõuete rikkumise lõpetamiseks, edasiste rikkumiste ärahoidmiseks ja rikkumisega tekitatud tagajärgede kõrvaldamiseks.

(4) Ettekirjutuse täitmata jätmise korral võib haldusjärelevalve teostaja rakendada sunniraha asendustäitmise ja sunniraha seaduses sätestatud korras. Sunniraha ülemmäär on korrakaitse seaduse § 23 lõikes 4 sätestatud sunniraha ülemmäär.

(5) Ministeerium või kohalik omavalitsus, kelle valitsemisalasse teadus- ja arendusasutus kuulub, teeb teadus- ja arendusasutuse tegevuse üle teenistuslikku järelevalvet seaduses sätestatud korras.

5. peatükk

Rakendussätted

§ 25. Üleminek

(1) Aastatel 2015-2022 läbi viidud korralise evalveerimise tulemused kehtivad kuni järgmise evalveerimise tulemuste kinnitamiseni. Kõrgkoolide puhul kehtivad tulemused järgmise institutsionaalse akrediteerimise tulemuste kinnitamiseni.

(2) Käesoleva seaduse § 17 sätestatud teadus- ja arendusasutuse teadus- ja arendustegevuse toetuse baasosa arvestamisel tegevustoetusele ülemineku perioodil 2024-2026 võetakse tegevustoetuse baasosa arvestamise aluseks teadus- ja arendusasutusele tegevustoetuse määramise kalendriaastale eelneva kolme kalendriaasta jooksul eraldatud tegevustoetust ja baasfinantseerimist ning samal perioodil teadus- ja arendusasutusele eraldatud tegevustoetuste ja baasfinantseerimise kogumahtu. Rakenduskõrgkoolide puhul võetakse teadus- ja arendustegevuse toetuse baasosa arvestamisel aluseks neile varasemalt eraldatud teadus- ja arendustegevuse sihttoetust.

(3) Kuni käesoleva seaduse § 20 lõikes 2 kirjeldatud määruse jõustumiseni jätkatakse eraõiguslike positiivselt evalveeritud teadus- ja arendusasutuse rahastamist riigieelarvest 2023. aastal kehtinud tingimustel.

§ 26. Kõrgharidusseaduse muutmine

Kõrgharidusseaduses tehakse järgmised muudatused:

1) paragrahvi 10 lõike 4 punkt 4 tunnistatakse kehtetuks;

2) paragrahvi 20 lõike 1 teine lause muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„Doktoriõpe põhineb institutsionaalse akrediteerimise käigus positiivselt hinnatud õppe- ja teadustegevusel.“;

3) paragrahvi 20 lõikes 3 jäetakse välja sõnad „millel on positiivselt evalveeritud teadus- ja arendustegevus mitmes teadusvaldkonnas ning“;

4) paragrahvi 39 lõiget 1 täiendatakse pärast sõna „andmiseks“ sõnadega „või doktoriõppe õiguse andmiseks“.

§ 27. Eesti Teaduste Akadeemia seaduse muutmine

Eesti Teaduste Akadeemia seaduse § 3 lõikes 1 asendatakse sõnad „teadus- ja arendustegevuse korralduse seaduse“ sõnadega „teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni korralduse seaduse“.

§ 28. Keemilise ja Bioloogilise Füüsika Instituudi seaduse muutmine

Keemilise ja Bioloogilise Füüsika Instituudi seaduse § 2 lõikes 2 asendatakse sõnad „teadus- ja arendustegevuse korralduse seaduse (RT I 1997, 30, 471)“ sõnadega „teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni korralduse seaduse“.

§ 29. Tallinna Tehnikaülikooli seaduse muutmine

Tallinna Tehnikaülikooli seaduses tehakse järgmised muudatused:

- 1) paragrahvi 9 lõikes 2 asendatakse sõnad „teadus- ja arendustegevuse korralduse seaduse“ sõnadega „teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni korralduse seaduse“;
- 2) paragrahvi 9 lõikes 4 asendatakse sõnad „sihtvalveeritakse ülikooli teadus- ja arendustegevust teadus- ja arendustegevuse korralduse seaduse §-s 20²“ sõnadega „läbib ülikool temaatilise hindamise teadus- ja arendustegevuse korralduse seaduse §-s 14“.

§ 30. Tartu Ülikooli seaduse muutmine

Tartu Ülikooli seaduses tehakse järgmised muudatused:

- 1) paragrahvi 11 lõikes 1² asendatakse sõnad „sihtvalveeritakse ülikooli teadus- ja arendustegevust teadus- ja arendustegevuse korralduse seaduse §-s 20²“ sõnadega „läbib Tartu Ülikool temaatilise hindamise teadus- ja arendustegevuse korralduse seaduse §-s 14“.
- 2) paragrahvi 11 lõikes 2 asendatakse sõnad „teadus- ja arendustegevuse korralduse seaduses“ sõnadega „teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni korralduse seaduses“;
- 3) paragrahvi 12 lõikes 1 asendatakse sõnad „teadus- ja arendustegevuse korralduse seaduse“ sõnadega „teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni korralduse seaduse“.

§ 31. Muuseumiseaduse muutmine

Muuseumiseaduse § 1 lõikes 4 asendatakse sõnad „teadus- ja arendustegevuse korralduse seaduse“ sõnadega „teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni korralduse seaduse“.

§ 32. Alkoholi-, tubaka-, kütuse- ja elektriaktsiisi seaduse muutmine

Alkoholi-, tubaka-, kütuse- ja elektriaktsiisi seaduses tehakse järgmised muudatused:

- 1) paragrahvi 50 lõike 5 punktis 8 asendatakse sõnad „teadus- ja arendustegevuse korralduse seaduse“ sõnadega „teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni korralduse seaduse“;

2) paragrahvi 52 lõike 1 punktis 6 asendatakse sõnad „teadus- ja arendustegevuse korralduse seaduse § 3 lõike 1 punktides 5–7 sätestatule“ sõnadega „teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni korralduse seaduse § 3 punktis 3 ning § 16 lõigetes 5 ja 6 sätestatule“;

3) paragrahvi 53 lõike 1 punktis 5¹ asendatakse sõnad „teadus- ja arendustegevuse korralduse seaduse § 3 lõikes 1“ sõnadega „teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni korralduse seaduse § 13“.

§ 33. Looduskaitseseaduse muutmine

Looduskaitseseaduse § 68³ punkt 1 tunnistatakse kehtetuks.

§ 34. Autoriõiguse seaduse muutmine

Autoriõiguse seaduse § 17¹ lõikes 2 asendatakse sõnad „teadus- ja arendustegevuse korralduse seaduse § 3 1. lõikes“ sõnadega „teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni korralduse seaduse § 13“.

§ 35. Riigihangete seaduse muutmine

Riigihangete seaduse § 50 punktis 7 asendatakse sõnad „teadus- ja arendustegevuse korralduse seaduse“ sõnadega „teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni korralduse seaduse“.

§ 36. Teadus- ja arendustegevuse korralduse seaduse kehtetuks tunnistamine

Teadus- ja arendustegevuse korralduse seadus tunnistatakse kehtetuks.

§ 37. Seaduse jõustumine

Käesolev seadus jõustub xxxx. aasta 1. jaanuaril.

Jüri Ratas
Riigikogu esimees

Tallinn 2022

Algatab Vabariigi Valitsus (algatamise kuupäev)